

Polityka energetyczno-klimatyczna Unii Europejskiej

wg stanu na 27.09.2018

MATERIAŁY OIDE

Przedstawiono podstawowe dokumenty i strategie regulujące prowadzenie polityki energetyczno-klimatycznej. Omówiono główne cele i działania w ramach tej polityki: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych, zwiększenie efektywności energetycznej UE oraz tworzenie unii energetycznej. Zaprezentowano także podstawowe umowy międzynarodowe w sprawie klimatu, których członkiem jest Unia Europejska i jej państwa członkowskie.

Słowa kluczowe: ochrona klimatu, zmiana klimatu, polityka energetyczna, polityka klimatyczna, źródła odnawialne, emisja CO₂, efektywność energetyczna, unia energetyczna

Spis treści

I. WPROWADZENIE

- Założenia polityki energetyczno-klimatycznej Unii Europejskiej
- Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych – unijny system handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS) i krajowe cele redukcji
- Energia ze źródeł odnawialnych
- Efektywność energetyczna
- Unia energetyczna
- Międzynarodowe umowy w sprawie klimatu

II. WYBRANE DOKUMENTY

III. WYBRANE STRONY INTERNETOWE

IV. WYBRANE PUBLIKACJE

I. WPROWADZENIE

Założenia polityki energetyczno-klimatycznej Unii Europejskiej

Główne cele Unii Europejskiej w zakresie polityki energetyczno-klimatycznej zostały określone w:

- pierwszym unijnym **pakiecie działań klimatyczno-energetycznych**, przyjętym w 2008 roku (cele wyznaczone do 2020 roku, tzw. **cele 20-20-20**), patrz: Wybrane dokumenty pkt 6;
- zintegrowanych **ramach polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030** (cele i środki na lata 2020-2030), przyjętych w 2014 roku w oparciu o pakiet do 2020 roku, patrz: Wybrane dokumenty pkt. 2 i 3.

Cele UE:

1. ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20% do 2020 r. i o co najmniej 40% do 2030 r. (w stosunku do poziomu z 1990 roku),
2. zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii w UE do 20% do 2020 r. oraz zapewnienie co najmniej 27% udziału do 2030 roku,
3. zwiększenie efektywności energetycznej UE o 20% do 2020 r. i o co najmniej 27% do 2030 roku.

Ponadto cele długoterminowe określone są m.in. w:

- planie działania dotyczącym przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną do 2050 r. – założenia planu: zmniejszenie emisji o 80% (w stosunku do poziomu z 1990 r.) wyłącznie za pomocą krajowych redukcji emisji (patrz: Wybrane dokumenty pkt 5);
- planie działania do 2050 r. w zakresie energii – przedstawiono cztery główne drogi prowadzące do zrównoważonego, konkurencyjnego i bezpiecznego systemu energetycznego w 2050 r. (efektywność energetyczna, energia odnawialna, energia jądrowa oraz wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla (patrz: Wybrane dokumenty pkt 4).

Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych – unijny system handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS) i krajowe cele redukcji

System handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych powstał w 2003 roku celu usprawnienia ograniczania tej emisji (patrz: Wybrane dokumenty pkt 12). Dotyczy emisji pochodzących z dużych elektrowni i instalacji przemysłowych oraz z transportu lotniczego (ok. 45% wszystkich emisji z UE). Aby zrealizować cel wyznaczony w ramach z 2014 r., sektory objęte ETS muszą ograniczyć emisje o 43% w stosunku do poziomu z 2005 roku. W ramach ETS określany jest pułap uprawnień do emisji, które przedsiębiorstwa mogą kupić lub otrzymać. W wyniku kryzysu gospodarczego popyt na uprawnienia znacznie się obniżył, a ceny emisji CO₂ spadły. W odpowiedzi na ten problem Rada i PE podjęły decyzję o utworzeniu **rezerwy stabilności rynkowej**, która ma korygować nadwyżkę uprawnień w systemie i uodpornić go na zakłócenia równowagi pomiędzy popytem a ofertą (umieszczanie uprawnień w rezerwie ma zacząć działać w styczniu 2019; patrz: Wybrane dokumenty pkt 9).

Kolejnym etapem **reformy EU ETS** jest zaproponowany w 2015 roku przez KE przegląd systemu, zakończony przyjęciem w marcu 2018 roku dyrektywy wprowadzającej zmiany w systemie. Wprowadzono m.in. liniowy współczynnik redukcji, regularne przeglądy systemu, szereg przepisów mających chronić przemysł przed ryzykiem ucieczki emisji czy nowe mechanizmy finansowe (patrz: Wybrane dokumenty pkt 8).

W sektorach nieobjętych ETS (m.in. rolnictwo, mieszkalnictwo, transport inny niż lotniczy) obowiązują **krajowe cele redukcji emisji**, wyznaczone w zależności od bogactwa danego kraju (od zmniejszenia o 20% dla najbogatszych państw po zwiększenie o maksymalnie 20% dla najbiedniejszych). Każde państwo przedstawia KE coroczną informację na temat poziomu swoich emisji. Obecnie ustalone roczne limity emisji dotyczą okresu 2017-2020 i są określone w załączniku II do decyzji KE 2017/1471. Aby osiągnąć cel wyznaczony w ramach z 2014 r., należy ograniczyć emisje w tych sektorach o 30% w stosunku do poziomu z 2005 roku.

Energia ze źródeł odnawialnych

Zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii w UE ma zostać osiągnięte za pomocą wiążących celów krajowych, ustalonych na podstawie dyrektywy przyjętej w 2009 roku. Cele są zróżnicowane w zależności o pozycji wyjściowej każdego z państw w zakresie produkcji odnawialnej i zdolności jej zwiększenia. Państwa członkowskie przedstawiły sposoby osiągnięcia wyznaczonych celów i kierunki polityki w zakresie energii odnawialnej w krajowych planach działania. Postępy są mierzone co dwa lata i publikowane w krajowych sprawozdaniach okresowych.

W 2016 roku KE przedstawiła projekt zmieniający dotychczas obowiązującą dyrektywę (patrz: Wybrane dokumenty pkt 13), aby przyspieszyć postęp w realizacji ram polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030 (udział 27% odnawialnych źródeł energii do 2030 roku). Zmiany obejmują m.in. wytyczne dotyczące systemu wsparcia finansowego, zużycia energii czy systemów lokalnego ogrzewania i chłodzenia. Mają na celu wsparcie dla współpracy transgranicznej, uproszczenie procesów administracyjnych czy ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w odniesieniu do biopaliw. Obecnie trwają trójstronne negocjacje w sprawie przyjęcia nowej dyrektywy (Rada przyjęła stanowisko w grudniu 2017, a PE w styczniu 2018).

Efektywność energetyczna

Realizacja celu zwiększenia efektywności energetycznej UE wspierana jest poprzez środki określone w dyrektywie z 2012 roku, zobowiązującej państwa członkowskie do bardziej efektywnego zużycia energii na każdym szczeblu – od produkcji do ostatecznej konsumpcji. W 2016 roku KE przyjęła projekt zmieniający dotychczas obowiązującą dyrektywę (patrz: Wybrane dokumenty pkt 15). Jego celem jest dostosowanie prawodawstwa w zakresie energii do ram polityki klimatyczno-energetycznej do 2030 roku oraz przyczynianie się do realizacji strategii unii energetycznej. KE zaproponowała wiążący cel UE w zakresie efektywności energetycznej w wysokości 30%, ponadto wskazała rozwiązania m.in. z zakresu systemu obowiązkowego oszczędzania energii i zasad mierzenia zużycia energii. Obecnie trwają trójstronne negocjacje w sprawie przyjęcia nowej dyrektywy (Rada przyjęła stanowisko w czerwcu 2017, a PE w styczniu 2018).

Unia energetyczna

Stworzenie unii energetycznej, aby zapewnić dostęp obywateli i przemysłu do bezpiecznej, zrównoważonej i konkurencyjnej energii po przystępnych cenach, stanowi jeden z dziesięciu priorytetów obecnej KE. Strategia dotycząca unii energetycznej (patrz: Wybrane dokumenty pkt 21) obejmuje 5 części: bezpieczeństwo energetyczne (dzięki solidarności i współpracy państw), w pełni zintegrowany rynek energetyczny, efektywność energetyczna, gospodarka niskoemisyjna oraz badania naukowe, innowacje i konkurencyjność. KE podkreśliła m.in. w trzecim sprawozdaniu na temat stanu unii energetycznej, że jej celem jest pełne wdrożenie unii przed upływem kadencji obecnej KE (do 2019 roku).

Istotną częścią strategii na rzecz unii energetycznej jest przedstawiony w 2016 roku **pakiet „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”** (patrz: Wybrane dokumenty pkt 19). Pakiet zawiera wnioski ustawodawcze i środki ukierunkowane na modernizację gospodarki i zwiększenie inwestycji w sektory związane z czystą energią. Przedstawione przez KE wnioski dotyczą efektywności energetycznej, energii odnawialnej, projektowanej struktury rynku energii elektrycznej, bezpieczeństwa dostaw energii i zasad zarządzania unią energetyczną. Trzy główne cele przyjęte w pakiecie to: nacisk na efektywność energetyczną, UE jako światowy lider w dziedzinie energii odnawialnej oraz uczciwe traktowanie konsumentów.

Międzynarodowe umowy w sprawie klimatu

Unia Europejska i jej państwa członkowskie są także stronami międzynarodowych umów w sprawie klimatu. Podstawową umową tego typu jest **Ramowa konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC)**, przyjęta na Szczycie Ziemi w Rio w 1992 roku (patrz: Wybrane dokumenty pkt 29). Obecnie jej stronami jest 196 państw i jedna regionalna organizacja integracji gospodarczej (Polska ratyfikowała konwencję 16.06.1994). W dokumencie określono cel – spowolnienie globalnego ocieplenia i zmiany klimatu – oraz zasady, jakimi strony konwencji mają się kierować, by ten cel osiągnąć.

W grudniu 1997 roku, na 3 konferencji stron konwencji (COP3) przyjęto **protokół z Kioto**, aby wprowadzić prawnie wiążące cele prowadzące do redukcji emisji przez kraje rozwinięte (patrz: Wybrane dokumenty pkt 28). Protokół wszedł w życie w lutym 2005 roku (Polska ratyfikowała go 13.12.2002). Obecnie trwa drugi okres rozliczeniowy przewidziany w protokole (1.01.2013 – 31.12.2020), w którym udział bierze 38 państw rozwiniętych, w tym UE i jej państwa członkowskie (dotyczy on ok. 14% światowych emisji). Nie bierze w nim udziału m.in. USA, Kanada, Rosja czy Japonia. Zgodnie z poprawką dauhańską do protokołu z Kioto, kraje uczestniczące w drugim okresie rozliczeniowym powinny zmniejszyć emisje o co najmniej 18% w stosunku do poziomu z 1990 roku (Rada podjęła decyzję o umożliwieniu UE ratyfikacji poprawki dauhańskiej 13.07.2015).

W dniach 30.11 – 12.12.2015 roku w Paryżu odbyła się 21. konferencja stron UNFCCC (COP21) oraz 11. sesja stron protokołu z Kioto (CMP11). W wyniku posiedzenia przyjęto nowe światowe porozumienie klimatyczne (tzw. **paryjskie porozumienie klimatyczne**, patrz: Wybrane dokumenty pkt 26). Porozumienie weszło w życie 4.11.2016. Uzgodniono m.in. utrzymanie wzrostu średniej temperatury dużo poniżej 2st C w stosunku do poziomów sprzed epoki przemysłowej. Ponadto państwa zapowiedziały, że co 5 lat będą deklarowały swoje wkłady i działały w sposób przejrzysty (sprawozdania z realizacji celów) i solidarny (pomoc finansowa krajom rozwijającym się).

24 konferencja ONZ w sprawie zmian klimatu (COP24)

3-14 grudnia 2018 roku w Katowicach odbędzie się 24 sesja konferencji stron ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (COP24) oraz 14 sesja spotkania stron Protokołu z Kioto (CMP14). Omawiane kwestie mają dotyczyć m.in. metod wdrożenia porozumienia paryskiego, zobowiązań klimatycznych poszczególnych państw czy zasad finansowania polityki klimatycznej.

WYBRANE DOKUMENTY

Założenia polityki energetyczno-klimatycznej Unii Europejskiej

1. [Wdrażanie globalnej strategii UE – wzmocnienie synergii między dyplomacją klimatyczną i energetyczną UE oraz elementy priorytetów na 2017 r.](#) – Konkluzje Rady, 6.03.2017
2. [Konkluzje Rady Europejskiej – Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030](#), 23-24.10.2014
3. [Ramy polityczne na okres 2020–2030 dotyczące klimatu i energii](#), COM(2014) 15
4. [Plan działania w zakresie energii do roku 2050](#), COM(2011) 885
5. [Plan działania prowadzący do przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną do 2050 r.](#), COM(2011) 112
6. [20 20 by 2020 - Europe's climate change opportunity](#), COM(2008) 30

Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych – unijny system handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS) i krajowe cele redukcji

7. [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/842 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie wiążących rocznych redukcji emisji gazów cieplarnianych przez państwa członkowskie od 2021 r. do 2030 r. przyczyniających się do działań na rzecz klimatu w celu wywiązania się z zobowiązań wynikających z Porozumienia paryskiego oraz zmieniające rozporządzenie \(UE\) nr 525/2013](#), Dz. Urz. UE 2018 L 156, s. 26
8. [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2018/410 z dnia 14 marca 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2003/87/WE w celu wzmocnienia efektywnych pod względem kosztów redukcji emisji oraz inwestycji niskoemisyjnych oraz decyzję \(UE\) 2015/1814](#), Dz. Urz. UE 2018 L 76, s. 3

9. [Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2015/1814 z dnia 6 października 2015 r. w sprawie ustanowienia i funkcjonowania rezerwy stabilności rynkowej dla unijnego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych i zmiany dyrektywy 2003/87/WE](#), Dz. Urz. UE 2015, L 264, s. 1
10. [Decyzja Komisji \(UE\) 2017/1471 z dnia 10 sierpnia 2017 r. zmieniająca decyzję 2013/162/UE w celu skorygowania rocznych limitów emisji państw członkowskich na okres od 2017 r. do 2020 r.](#), Dz. Urz. UE 2017 L 209, s. 53 (załącznik II, s. 55)
11. [Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2009/406/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie wysiłków podjętych przez państwa członkowskie, zmierzających do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w celu realizacji do roku 2020 zobowiązań Wspólnoty dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych](#), Dz. Urz. UE 2009 L 140, s. 136
12. [Dyrektywa 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiająca system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz zmieniająca dyrektywę Rady 96/61/WE](#), wersja ujednolicona (zawiera wszystkie dotychczasowe zmiany w dyrektywie, ostatnie wprowadzone w marcu 2018), pierwotna wersja dyrektywy została opublikowana w Dz. Urz. UE 2003 L 275, s. 32.

Energia ze źródeł odnawialnych

13. [Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych \(wersja przekształcona\)](#), COM(2016) 767
 - Proces legislacyjny – [Obserwatorium Legislacyjne](#)
14. [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniająca i w następstwie uchylająca dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE](#), wersja ujednolicona, pierwotna wersja dyrektywy została opublikowana w Dz. Urz. 2009 L 140, s. 16

Efektywność energetyczna

15. [Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej](#), COM(2016) 761
 - Proces legislacyjny – [Obserwatorium Legislacyjne](#)
16. [Efektywność energetyczna i jej wkład w bezpieczeństwo energetyczne a ramy polityczne dotyczące klimatu i energii do roku 2030](#), COM(2014) 520
17. [Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylecia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE](#), wersja ujednolicona, pierwotna wersja dyrektywy została opublikowana w Dz. Urz. UE 2012 L 315, s. 1

Unia energetyczna

18. [Trzecie sprawozdanie na temat stanu unii energetycznej](#), COM(2017) 688
 - [Zaktualizowany plan działania w zakresie unii energetycznej](#)
 - [Informacje na temat postępów w poszczególnych państwach](#) (w tym Polsce) – jęz. ang.
19. [Czysta energia dla wszystkich Europejczyków](#), COM(2016) 860
20. [Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zarządzania unią energetyczną, zmieniającego dyrektywę 94/22/WE, dyrektywę 98/70/WE, dyrektywę 2009/31/WE, rozporządzenie \(WE\) nr 663/2009, rozporządzenie \(WE\) nr 715/2009, dyrektywę 2009/73/WE, dyrektywę Rady 2009/119/WE, dyrektywę 2010/31/UE, dyrektywę 2012/27/UE, dyrektywę 2013/30/UE i dyrektywę Rady \(UE\) 2015/652 oraz uchylającego rozporządzenie \(UE\) nr 525/2013](#), COM(2016) 759
 - Proces legislacyjny – [Obserwatorium Legislacyjne](#)
21. [Strategia ramowa na rzecz stabilnej unii energetycznej opartej na przyszłościowej polityce w dziedzinie klimatu](#), COM(2015) 80

Międzynarodowe umowy w sprawie klimatu

22. [Konkluzje Rady w sprawie dyplomacji klimatycznej](#), 26.02.2018
23. [Konkluzje Rady Europejskiej](#), 22-23.06.2017, II. Porozumienie klimatyczne z Paryża, s. 6
24. [Konkluzje Rady w sprawie zmiany klimatu w następstwie decyzji administracji USA o wycofaniu się z porozumienia paryskiego](#), Rada ds. Zagranicznych, 19.06.2017
25. [Po konferencji w Paryżu: ocena skutków porozumienia klimatycznego z Paryża – komunikat towarzyszący wnioskowi dotyczącemu decyzji Rady w sprawie podpisania w imieniu Unii Europejskiej porozumienia klimatycznego z Paryża przyjętego w ramach Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu](#), COM(2016) 110
26. [Porozumienie paryskie](#), Dz. Urz. UE 2016 L 282, s. 4

- [dokumenty UE związane z porozumieniem paryskim](#)
 - 27. [Stanowisko UE na paryską konferencję klimatyczną – konkluzje Rady](#), 18.09.2015
 - 28. [Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu](#), 11.12.1997
 - 29. [Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu](#), 9.05.1992
 - 30. [Siódmy Raport Rządowy i trzeci raport dwuletni Polski dla Konferencji Stron Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu](#), Warszawa 2017
-

WYBRANE STRONY INTERNETOWE

31. Komisja Europejska
 - [Unia energetyczna i działania w dziedzinie klimatu](#)
 - [Energia, zmiana klimatu i środowisko – cele ogólne](#)
 32. Rada Europejska / Rada Unii Europejskiej
 - [Jak UE przeciwdziała zmianie klimatu](#)
 - [Unia energetyczna dla Europy](#) (w tym kalendarium)
 33. [Strona internetowa COP24](#)
-

WYBRANE PUBLIKACJE

34. Gawlikowska-Fyk A., [Zarządzanie unią energetyczną – transfer kompetencji do UE](#), „Biuletyn PISM”, nr 113, 22.08.2018
35. Michałak J., [Strategia niskoemisyjnego rozwoju UE a polityka energetyczna Polski do 2050 r.](#), „Biuletyn PISM”, nr 56, 26.08.2016
36. Parlament Europejski – *Noty faktograficzne o UE*
 - [Energia ze źródeł odnawialnych](#), 1.01.2018
 - [Efektywność energetyczna](#), 1.02.2018
 - [Zmiana klimatu a środowisko](#), 1.02.2018
 - [Polityka w dziedzinie środowiska: ogólne zasady i podstawowe ramy](#), 1.02.2018
 - [Polityka energetyczna – zasady ogólne](#), 1.01.2018
37. [Polityka klimatyczna Polski - Strategie redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2020](#), Ministerstwo Środowiska, 4.11.2003
38. Wąsiński M., [Historyczne porozumienie w Paryżu: znaczenie dla Polski i Unii Europejskiej](#), „Biuletyn PISM”, nr 110, 15.12.2015
39. [Zrozumieć politykę Unii Europejskiej – Działania w dziedzinie klimatu](#), Komisja Europejska, listopad 2014